2014нче елны? 20 мартында Хайр?б? Абб?с кызы Каримовага 95! Хайр?б? апа тормыш ипт?ше Х?мз? Идрис улы бел?н 3 кыз т?рбиял?п ?стерг?нн?р. Б?ген аларны? ??ркайсы ис?н-сау; гаил?ле, матур тормышлы булуына с?енеп яши ана. Аны бик бай кеше дис?? д? була – 3 баласы, 5 оныгы, 4 оныкчыгы бар. Б?ген ул тормыш бел?н берг? атларга тырыша: телевизордагы с?яси программаларны карагач, кызы Роза бел?н фикер алыша, я?алыкларны а?а с?йли; Путинны? пенсиял?рне арттырып торуы охшый а?а, ? Горбачев с?яс?тен яратмыйча иск? ала. Халкыбызны? м?ш??р ?ырчысы ?лфия Афзалова башкаруындагы “Картаямыни со? й?р?к” ?ырын аеруча яратып ты?лый ул. Хайр?б? Абб?с кызы 1919 елны? 20нче мартында Л?мбер? районы Кривозерье авылында Исхаковларны? ишле гаил?сенд? туа: 3 абыйсы, 2 се?еле. Чорына карата, алдынгы карашлы гаил?д? т?рбиял?н?; латынын, татарчасын, русын укыклаштыра, ?мма к?п укырга туры килми. 1921-22нче елларда, Поволжьеда кырылыктан ??м гражданнар сугышы арты массак?л?м ачлык еллары башлана. Ист?н бер китми шул вакытлар аны?.

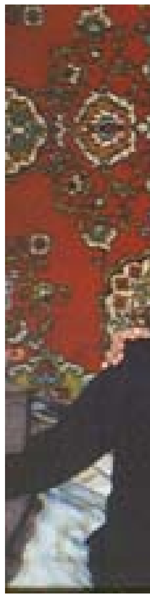

Хайр?б? апаны? братлары Шувалу, Хаджига авылларына барып ашарга сорап й?р?л?ре исенд?. Б?р??ге, я булмаса, он алып килс?л?р, бераз яш?рг? ?мет барлыкка килг?н. Кил?ч?кт? якты хыял булса да Хайр?б? апаны? б?хетен? иреш? алмый, илд? башланган ачлык ме??рл?г?н яшьл?р бел?н берр?тт?н, аны? да тормышын тамырдан ?зг?рт?. Бу еллар ул кечкен? булса да, я?адан башланган ачлык тормышка ?з коррективларын керт?.

1932-33нче еллар. Коллективлашу чоры. ?й, бу еллар авыр да инде сынау була халык ?чен. Тамак туйдыру максаты бел?н халык к?себ эзл?п илне? т?рле почмакларына, гаил?л?ре бел?н берг? чыгып китк?нн?р. Ачтан ?лм?с ?чен, Хайр?б? Абб?с кызы унбиш яшенд? чакта, ун?иде яшь тулды диг?н документ алып, ?тисе бел?н, чир?м ?ирг? хезм?тк? кит?. ? колхозда к?не-т?не таяк ис?бен? бер ел эшл?г?нн?рг? ярты пот ашлык бир? булганнар. Арыш я бодайны тегерм?нн?н ?иб?ртеп он ясаганнар. Шул оннан пешерг?н ипине сатып, акчасына алган каен агачы опилкасыннан пешерг?н ипи диг?нен ?зл?ре ашаганнар. ? к?не-т?не эшл?г?нн?рг? к?п арыш-бодайны чир?м ?ирд? хезм?т ит?чел?рг? бирг?нн?р. Халыкны ачлык бу якларга тамак туйдыру максаты бел?н алып кил?.

1935-39нчы еллар. Чир?м ?ирд? ипиг? тамак туйдырулар ?и?ел булмый. Се?елен трактор таптап ?тер?, ? Хайр?б?не, даладан озак катмагач, ярымту?ган килеш атларга салып алып кайталар. Гомере? бетм?г?н булса, яшисе?, ик?н. ?тиле-кызлы эне-апаларына да, ачтан ?лм?сенн?р дип, 5-6 капчык ашлык (заманы ?чен зур байлык!) ?иб?рг?нн?р.

1939нчы елны Исхаковлар чир?м ?ирд?н М?ск??г? к?чеп кил?л?р. Карачарово заводын т?зерг? ?тисе китс?, Хайр?б? М?ск?? трамвайларында вогоновожатая булып эшк? урнаша. Вакыты булган чакларда театрларга й?ри; д?нья ит?л?ре матураеп кит?. Тыныч тормышны Б?ек Ваттан сугышы челпер?м? китер?. Каримовлар гаил?се М?ск??д?н Кривозерьеларына кайталар. Ир-атларны Б?ек Ватан сугышына алалар. Сугышка повестка Хайр?б?г? д? кил?, ?мма ?нисе тиф бел?н авырганга, авылында калдыралар. Фронтка барлык к?ч туплана, ?и?? ?чен берни ж?л булмый. Хайр?б?г? д? ?ит?рлек тия: Саранск ипи пешер? заводында бер ай 50-70 килограммлы капчыклар ташый, ? бер ай-урман кис?. ?ч дус кызын агач киск?нд? ?леп калулары б?генге к?к х?теренд? Хайр?б? апаны?. Дус ??м якташ кызны да чанага салып ялгызы Кырвиена алып кил?. ?зе курка, ?зе елый. Авыр еллар...К?нен? 12 с?гать эшт?, эшт?н со? Кырвиена кайта, анда бер?р с?гать була да тагы эшк? юллана Хайр?б? Абб?с кызы. Сугыш елларындагы ачлык, ялангачлык тылдагы халыкны? ?з?ген? ?т?. Ипи заводында эшл?г?н чаклар аны? ипи кис?кл?ре, онны ит?к астында чыгарып авылдан килг?н кечкен? братларына биреп чыгарганда к?пме куркыныч, авырлыклар аркылы узганы турында с?йл?п кен? ?йтеп бетереп булмый. Бу бит бер башак ?чен терм?г? озаткан

заманалар... “Сабыр итми кая барасы?, башны ташка б?реп булмый бит”, – ди ул.
Бер тир?н м?гън?г? ия булган ист?лекне я?артып с?йл?п бир? ул. Олы абыйсы З?кизян Германияд?н посылкада к?лм?клек штапель отрез ?иб?р?. ? бу вакыт кием булмаган, к?лм?к – хыял. Шул штапельд?н к?лм?к тег? ул. ? бит сугыш бара. «...?г?р кем сугыш бетк?нне ?йт?, шу?а к?лм?гемне б?л?кк? бир?м”, - диг?н. ?йтк?н с?з – каккан казык. К?ршесе сугыш бет?ен 1945 елны? 9 маенда ?йт?. Берд?н-бер к?лм?ксез кала Хайр?б? Абб?с кызы, ? с?зенд? тора - к?лм?кне б?л?к ит?. Сугыш т?мам булгач, батыр Абб?с ?тисе бераз кием, бераз он ??м бераз акча бел?н кайта. Оннан ипи пешер?л?р, акчага сыерлары ис?нн?рд?н катык сатып алалар...Шулай булгач, х?лл?ре бераз у?айлана; ачтан ?лмибез дип шатланалар.
Катлаулы, ?мма бай ??м м?гън?ле гомер юлы ?т? ул. 1946нчы ел. Хайр?б? Абб?с кызы к?пме юллар й?реп, д?ньялар гизс? д?, гомерлек ярын туган Кривозерьесыннан таба. Тумышы бел?н 1917 елгы булган Х?мз? Идрис улы башта Советлар армиясе сафында хезм?т ит?, аннан Б?ек Ватан сугышында Илне дошманнан саклый, ? аннан со? Япон сугышында катнаша. Барлык сугышлардан кайткан Х?мз? Идрис улы бел?н Хайр?б? ?бб?с кызы бер-берсен яратып кавышалар. Яшьл?р, б?генге к?к, акча эшл?рг? дип чит ?ирл?рг?, я?а т?зелешл?рг? туган якларыннан чыгып кит?л?р.
Азербайджанны? Баку ш???ренд? Мордовияд?н байтак халык барып эшли. Хатт? “Мордовский” дип поселокны да й?ртк?нн?р. Шунда Кырви халкы к?пл?п булган. Башта труба заводында, со?ыннан буровойда нефть чыгара гаил? башлыгы Х?мз? Идрис улы. Роза исемле кызларына бер яшь тулгач, Каримовлар гаил?се туган якларына, Мордовияне? башкаласы Саранск ш???рен? к?чеп кил?л?р. Сарансктагы ТЭС - 1д? транспорт цехында эшче булып урнаша гаил? башы. Со?га т?эмин ит?че (снабженец) булып эшк? урнаша. Озакламый 3 гаил?г? 12 квадрат метрлы б?лм? бир?л?р. Со?ыннан, 1965нче елны, б?генге Ленин проспектында квартир бир?л?р. Башкалабызда тагы ике кызы - Галия ??м Надия туа. Тик б?хете озакка сузылмый, Х?мз? Идрис улы Каримов тормыш ипт?ше Х?йр?б? ?бб?с кызын балалары бел?н калдырып, 1967нче елны, 50 яшьлек юбилееен ?тк?рерг? ?ыенганда, ашказаны язвасыннан ?л?.
Хайр?б? Абб?с кызы н?селе озак яш??чел?рд?н: олы абыйсы З?кизян – 87д? ?л?, б?ген ис?н З?к?рьясына – 89, Харисы - 80д?, ? З?киял?рен? – 76 гына. Яшьлеге авыр елларга туры кил?г? карамастан, ветеранга ?ле ?ич кен? д? 95не бирерлек т?гел. Колак бераз начаррак ишетс? да, ?й эченд? ген? калмыйча, Кырвиена да чыгып й?реп кил?. Шактый ?лк?н яшьт? д?, х?тере яхшы, зи?ене зир?к булуына сокланырга гына кала. Яшьлек елларын х?терл?тк?н татар ?ырларын ты?лый. ?ст?п тагы шуны да ?йт?се кил?: б?ген Хайр?б? Абб?с кызы татар шагыйрьл?рене? шигырьл?рен яттан с?йли ??м татарча ?ырларыбызны ?зе ?ырларга ярата. ? й?р?ге бер д? картаймый; картаямыни со? й?р?к?..
Фидакарь хезм?те район ??м республика д?р???сенд?ге мактау к?газьл?ре, ист?лекле б?л?кл?р бел?н билгел?нг?н. Ул Хезм?т ветераны исемен й?рт?. “Б?хетле карчык”, дил?р, аны белг?нн?р. Шулайдыр.
95 яшь тулу у?аеннан Хайр?б? Абб?с кызы Каримованы котлап балалары, оныклары, оныкчалары, туганнары, дуслары – барчасы матур тел?кл?р телил?р:
Газизл?рд?н газиз ?ниебез! Б?генгесе к?нне рухи байлыкны матди кыймм?тл?рд?н ?стен куеп, тормыш ямен, д?нья гамен тоеп, барча туганнары? бел?н аралашып, безне т?мле ризыклары? бел?н сыйлап, гореф-гад?тл?рне ?т?п, ак к??елле изге ?ни, ?би ??м карт ?би булып яшисе?. Сине чын к??елд?н олы Юбилее? бел?н котлыйбыз. Си?а

с?лам?тлек, х?ерле озын гомер телибез. Бала х?ср?те к?рми, ?стерг?н г?лл?ре? арасында безне? ?ан ?ылыбызны тоеп, у?ышларыбызга с?енеп яш? д?, яш? ?ле, ?ниебез!

Наил? Насырова